

KRONIKA

WIADOMOŚCI KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Jutro Ś. Juljanny Panny Męczenniczki.
Wschód słońca o g. 7 m. 16. — Zach. o g. 5 m. 13.

Biuro Redakcji przy ulicy Krakowskiej-Przedmie-
ście w domu Nro 391. naprzeciw Saskiego placu.

Dzisiaj rano stopni ciepła 2, wczoraj w poł. ciepła 5.
Wysokość wody na Wiśle stop 4 cali 9.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

W IMIENIU NAJJAŚNIEJSZEGO
ALEXANDRA II,
CESARZA WSZECH ROSSJI, KRÓLA POLSKIEGO,
& & &

Rada administracyjna Królestwa.

Dla usunięcia napotykaných wątpliwości przy rozpoznawaniu i rozstrzyganiu przez władze administracyjne i sądy cywilne sporów zachodzących pomiędzy właścicielami niektórych dóbr prywatnych i rolnikami w nich osiedlonymi, a 3 morgi (1 dziesiątyna 1289 sażenów) lub więcej ziemi dla siebie obrabiającymi, czyli NAJWYŻSZY Ukaz z d. 26 maja (7 czerwca) 1846 r. ma do nich zastosowanie, Rada administracyjna z mocy NAJWYŻSZEGO JEJEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI upoważnienia, na przedstawienie Komisji Rz. S. W. i D. postanowiła i stanowi:

Artykuł I. Pod przepisy rzeczzonego dopiero NAJWYŻSZEGO Ukazu nie podchodzą bez względu na naturę odbywanych przez rolników powinności i rodzaj z właścicielem umowy:

a) Grunta należące do cząstkowych posiadaczy (we wsiach podzielną własność stanowiących) którzy będąc sami cząstkowymi tylko rolnikami, uprawiali dawniej całą swoją siedzibę, a jedynie dla upadku lub własnych widoków wydzierżawili całość lub część onęj za kontraktem czasowym chociażby kilkakrotnie odnawianym.

b) Osady karczemie, młynarskie, kowalskie, strycharskie, jako też oficjalistów dworskich, to jest służby leśnej, owczarskiej, ogrodowej i t. p.

c) Osady trzymane przez osoby, które same nie są cząstkowymi rolnikami.

d) Ogrody, grunta orne, łąki i pastwiska przez rolników obok zajmowanych przez nich osad, trzymane czasowo z obowiązkiem uiszczania z tych użytków dworowi czynszu w gotowiznie, osepku, danin lub robocizny, albo też oddawania z nich części plonów w naturze.

Art. 2. Wszyscy inni rolnicy we wsiach i miastach prywatnych osiedleni, a trzy morgi lub więcej ziemi dla siebie odrabiający, bez względu

na naturę wykonywanych przez nich powinności i rodzaj umowy z właścicielami dóbr zawartej, mają prawo korzystać z przepisów powołanego wyżej Ukazu NAJWYŻSZEGO.

Art. 3. Podług jakich zasad tudzież form i prawideł, rolnicy po expiracji kontraktów czasowych, winni wchodzić z właścicielami dóbr w nowe układy wieczyste, wskaza przepisy w tej mierze oddzielnie wydać się mające.

Art. 4. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku praw ma być zamieszczone, wszystkim władzom, do których to należy, w szczególności zaś Komisjom Rz. S. W. i D. oraz sprawiedliwości poleca.

Działo się w Warszawie, dnia 18 (30) listopada 1858 roku.

Namiestnik, Jenerał-adjutant,

(podp.) *Xigze Gorczakow.*

Dyrektor główny, prezydujący w Komisji Rz. S. W. i D. tajny radca (podp.) *Muchanow.*

Sekretarz stanu, rzeczywisty radca stanu

(podp.) *J. Karnicki.*

W IMIENIU NAJJAŚNIEJSZEGO
ALEXANDRA II,
CESARZA i SAMOWŁADCY WSZECH ROSSJI,
KRÓLA POLSKIEGO,
& & &

Rada administracyjna Królestwa.

Pragnąc ułatwić w myśl art. 5go NAJWYŻSZEGO Ukazu z d. 26 maja (7 czerwca) 1846 r. zawieranie kontraktów czynszowych pomiędzy właścicielami dóbr i rolnikami trzy morgi (1 dziesiątyna 1289 sażen) lub więcej ziemi dla siebie obrabiającymi, a zarazem w rozwinięciu art. 3 Postanowienia swego z d. 18 (30) listopada 1858 r. Rada administracyjna z NAJWYŻSZEGO JEJEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI upoważnienia, na przedstawienie Kom. Rz. S. W. i D. postanowiła i stanowi:

TYTUŁ I.

O zawieraniu dobrowolnych kontraktów czynszowych pomiędzy właścicielami dóbr i rolnikami.

Artykuł I. Oczynszowanie, za dobrowolną między stronami umową rolników, osiadłych po

wsiach i miastach, prywatną własnością będących, których uposażenie niemniej jak 3 morgi (1 dziesiątyna 1289 sażen) wynosi, odbywać się ma przy zastosowaniu się do zasad, niniejszym postanowieniem objętych.

Art. 2. Dopóki właściciel dóbr nie wejdzie w układ o oczynszowanie i układ ten zawarty, zatwierdzony i na kontrakt notarialny zamieniony nie zostanie, — rolnicy obowiązki dotychczasowe względem właściciela regularnie wykonywać winni.

Art. 3. Kontrakty czynszowe winny być wieczyste i zawierane być mogą albo przy utrzymaniu uposażeń rolników w ich dotychczasowych granicach, lub też na zasadzie nowego urządzenia osad kolonialnie lub niekolonialnie, a to w miarę, jak jedno lub drugie przez obiedwie strony za dogodne uznanem zostanie.

Art. 4. Stosownie do okoliczności miejscowych, oczynszowanie uskutecznionem być może całkowitemi posiadłościami wiejskimi, lub miejskimi cząstkowo, albowież pojedynczemi osadami.

Art. 5. Gdyby właściciel razem z oczynszowaniem chciał oddzielić posiadłości dworskie od uposażeń rolników, układ oddzielenia tego nie może być inny jak dobrowolny i przez obiedwie strony przyjęty.

W takim jednak razie gdyby $\frac{1}{4}$ osadników zgodziło się na regulację, czwarta część pozostała, będzie się musiała takowej poddać.

Art. 6. Każdy kontrakt wieczysto-czynszowy poparty być winien mapą i rejestrem pomiarowym przez jednego z jeometrow patentowanych sporządzonemi, a wykazującemi uposażenie każdego po szczególe osadnika.

W razie braku takich map i rejestrów, sporządzone one być winny kosztem właściciela, pomoc zaś w robociznie i sprzężaju dostarczą bezpłatnie osadnicy.

Art. 7. Budowle przywiązane do gruntów zajmowanych przez włościan i mieszczan rolnych, o ile do właściciela dóbr należą, przejdą przy oczynszowaniu na własność osadników.

Art. 8. Załogi i zasiewy dworskie dane przez

Wstawszy z progu Andzia, wywiódła go drożyną przez łąkę i część boru prowadzącą na szeroki gościniec łączący miasteczko z pobliskimi wsiami, ale nim doszli do niego, zwolniła kroku.

— Ja teraz już, — odezwała się powoli — nie chodzę nigdzie, choć duszę się w chacie, siedzę w niej zamknięta... Powiedz mi co mam robić, ty lepiej wiesz co trzeba... nie nie umiem... Wy się całe życie uczycie, jak ja was zrozumieć, prawda? i mnieby umieć coś potrzebować?..

— Ale któż uczyć cię będzie i od czego poczniesz biedna? — spytał Oktaw zadziwiony słowy dziewczyny.

— A jakżeście wy poczynali? — odpowiedziała Andzia. — Teraz mi nie wsmak tany i piosenki, bo i dawniej po największym szale na płacz mi się zbierało... a tak siedzieć z założonemi rękami a gryść się myślami to sroga męka... poradzcie mi co... Jak ja więc umieć będę, toć się przecie do was przybliżę...

— Nauka! — zawołał Oktaw smutnie, — czyż ona ci potrzebna, i gdzie jej koniec i miara dla ciebie? Ty żyjesz sercem tylko.... Któż wie czy ona cię podniesie czy zniży....

RESZTKI ŻYCIA.

POWIEŚĆ

przez

J. I. Kraszewskiego.

Tom II.

(Ciąg dalszy).

(Patrz Nr. Kroniki 45.)

— Jesteś pewna że ci się nie przywidziało? — spytał Oktaw bojaźliwie.

— Ja wiem że wy mi wierzyć nie możecie, ale mogłoby mi się przywidywać jedno i to samo lat kilkanaście, codziennie? mogłoby zwozić mnie oczy? Duch ten czuwał nad dzieckiem moim... czułam w nim matkę... Sama ona nie uczynić mi nie mogła, dotknąć jej nie wolno było dziecienia, a gdy obejmowała rękami, nie czułam jej uścisku, ale gdy mi co zagroziło, stawała nademną tak, że mnie otoczyła sobą i o nie rozbijała się wszelka moc ziemską...

— Czemuż w dzieciństwie nigdy mi nie mówiłaś o tem?

— Bo ona stała i palec kładąc na ustach zakazywała mi mówić. Dziwna rzecz, — dodała dziewczę — słów nie miała, niema była, a gdy chciała mi co powiedzieć, spojrzęła tylko i słyszałam głos jakiś w głębi duszy tak wyraźnie i jasno, jakby się o uszy obijał.

— A teraz widzisz ją jeszcze...

— O! prawie nigdy... czasem we śnie mi się zjawia, ale marzy mi się wówczas żem jeszcze dziećciem, a ona u kolebki stoi i osłania mnie jak dawniej... Możem też jej nie warta...

I tzy położy się z oczów dziewczęcia które twarz ku ziemi spuściło pochylając się do piersi Oktawa.

— A teraz, chodźmy, chodźmy, — zawołała Andzia, — tobie czas! ty potem przyjdź mi nie zechcesz gdy cię unudzę i gadaniem i łzami, a mnie trzeba żebyś przyszedł!... Dawniej powiadałam sobie, że mnie na ciebie zdaleka patrzeć można, teraz przez litość musisz czasem choć słówkiem mnie pocieszyć...

właściciela dóbr właścianom i mieszczanom rolnym, winny być przy czynszowaniu jako własność dziedzica albo w naturze zwrócone, albo spłacone na raz lub częściowo, podług wzajemnej dobrowolnej umowy.

Art. 9. Przy zawieraniu układu o wysokość czynszu, winny być miane na względzie wszelkie inne dogodności jakie osadnikom przy czynszowaniu zapewnione zostaną; jako to: wolny wrąb lub prawo żądania od właściciela drzewa opałowego, budulecu, na ploty i narzędzia gospodarskie, zbieranie suszu i ścielki, wspólne pastwisko, albo paszę w lesie i t. p.

Art. 10. Właściciel dóbr przy czynszowaniu rolników, może się z niemi umówić o utrzymanie dotychczasowej robocizny bądź całkowicie, bądź w części lub też o najem roboty, a to jak w pierwszym tak w drugim przypadku, nie dłużej jak na lat sześć.

W kontrakcie zaś dokładnie opisaną być winna ilość dni sprzężajnych, lub pieszych, rodzaj roboty, termin w którym ta ma być wykonywana i ceny o jakie się za tę robociznę strony umówiły.

Art. 11. Strony umawiające się o czynszowanie albo ustanowią czynsz stały w gotowiznie na zawsze, albo zastrzeżają zmianę wysokości onego co lat 29.

W tym ostatnim wypadku, należy w kontrakcie wymienić tak wysokość umówionego czynszu w gotowiznie, jako też oznaczyć ilość czwartych zta, jakiej odpowiada ten czynsz.

Przy oznaczeniu wartości jednej czwartki zta z lat 20 poprzedzających zawarcie kontraktu wziętą z foraliów najbliższego miasta targowego, za wyłączeniem z nich dwóch lat najdroższych i dwóch najtańszych.

Po upływie każdego 20 lecia wykazana w kontrakcie ilość czwartki zta zamienioną będzie podług téjże samej zasady na czynsz w gotowiznie, z warunkiem, że takowy nie może być ani podwyższony, ani zmniejszony więcej jak o 20 procentu od czynszu ostatnio płaconego.

Art. 12. Gdyby przy czynszowaniu rolników, właściciel powiększył gruntami folwarcznemi przestrzeń dotąd przez nich zajmowaną i w skutek tego nastąpiła potrzeba nowego uregulowania podatków skarbowych i dziesięciny, właściciel udać się powinien o to do rządu gubernialnego.

Art. 13. Umowy o czynszowanie osadników zawierane być mają na piśmie ze wszystkimi rolnikami we wsi lub mieście osiedlonemi, albo z każdym osadnikiem oddzielnie, w urzędzie miejscowego lub sąsiedniego wójta gminy lub burmistrza jakiegoś sobie strony wybiorą. Po zawarciu w ten sposób umowy, delegacya powiatowa o której mowa będzie niżej w art. 32, a następnie komitet gubernialny (Art. 39) rozpoznają czyli zawarta umowa zgodna jest z ustawami krajowemi i z przepisami niniejszego postanowienia. Umowy zatwierdzone przez Komitet gubernialny zamienione być winny na kontrakty notarialne, a następnie wniesione do księgi

hypotecznej właścicielów dóbr:

Jeżeli umowa spisana jest ze wszystkimi rolnikami we wsi lub mieście osiedlonym i w takim razie po spisaniu kontraktu notarialnego, wójt gminy lub burmistrz obowiązany będzie doręczyć każdemu osadnikowi wyciąg z kontraktu objaśniający jakie powinności dla dworu go obciążają.

Art. 14. Każdy kontrakt wieczysto-czynszowy obejmować powinien następujące szczegóły:

a) Imiona i nazwiska stron kontraktujących.
b) Nazwisko wsi, gminy (lub miasta) okręgu, powiatu i gubernji w których osada jest położona.

c) Przestrzeń każdej wypuszczającej się osady, z powołaniem się do map i rejestrów pomiarowych.

d) Czynsz jaki osadnik zobowiązał się uiszczać właścicielowi dóbr i w jakich terminach, z wyjaśnieniem jaka ilość czwartki zta temu czynszowi odpowiada, (jeżeli czynsz ma ulegać odnawianiu co lat 20).

(d. n.)

— W kościele XX. Karmelitów bosych na Krakowskim-Przedmieściu, w przyszły czwartek to jest dnia 17 o godzinie 11ej rano, odbędzie się poświęcenie statuy Anioła zmartwychwstania, już stojącego na piedestale. Zgromadzenie XX. Karmelitów, powodowane wdzięcznością dla p. Sosnowskiego, który wzbogacił kościół statua Zbawiciela złożonego w grobie i Aniołem Zmartwychwstania: odprawi w dniu powyższym solenne nabożeństwo w prośbą do Boga o pomyślność i zdrowie dla czeigodnego dobroczyńcy. A że chlubna praca p. Sosnowskiego jest darem dla całego kraju, a mianowicie dla Warszawy, zgromadzenie jest tego przekonania, że wierni w Chrystusie, zechcą się zgromadzić na nabożeństwo dla połączenia swoich modłów za ziomka z modłami kapłanów.

— Nakładem Okręgu Naukowego Warszawskiego, wydanem zostało dziełko p. t.: *Przewodnik do uczenia rachunków w pamięci obejmujący 1,000 zadań metodycznie ułożonych*. Dziełko to decyzyą JW. Ministra oświecenia narodowego, przepisane zostało jako przewodnik przy uczeniu rachunków pamięciowych w szkołach tegoż Okręgu. Cena egzemplarza, tak w Warszawie jako też i na prowincji po kop. 35. W Warszawie nabyć można to dzieło w księgarni p. Natanson'a przy ulicy Krakowskie-Przedmieście.

— Lubo już wiele posiadamy widoków naszego miasta, zdaje się jednak że *Album fotograficzne widoków Warszawy* z zadowoleniem przyjęte będzie — nie ubliżając bowiem istniejącym już drzeworytom, fotografiom i sztychom śmiało utrzymywać można, że co do wierności i wykonczenia fotografije na pierwszym miejscu postawione być winny. Co do ceny jednej współzawodnictwo jest dotychczas bardzo trudne, fotografie bowiem dla kosztownego i mozolnego przenoszenia ich na papier, muszą być zawsze o wiele droższymi. — Zakład fotograficzny Karola *Beyera* na

Krakowskiem-Przedmieściu Nr 389 stara się w tym kierunku przez stosowny rozdział pracy, dokonać co tylko jest możliwym i występuje obecnie z *Albumem* fotograficznym widoków miasta *Warszawy*. Każdy widok na brystolu, formatu arkuszowego w litografowanej ramie ozdobionej herbami naszego miasta, kosztować będzie prenumeratorów rs. 1 kop. 50. — Miesięcznie wyjdą dwa widoki, dla których dogodnego przechowania dodaną zostanie teka. Cały komplet składać się będzie z 24 fotografii przedstawiających najważniejsze gmachy; próby wszystkich niemal widoków można już widzieć w samym zakładzie, prenumeratora zaś i miesięczne wydawanie fotografii, przedsięwzięte zostały jedynie w celu ułatwienia w nabyciu i ochronienia zakładu od szkody z odbicia zbyt wielkiej liczby egzemplarzy wyniknąć mogącej.

Nr 1 przedstawia widok Warszawy od strony Pragi, 2 Rynek Starego-miasta.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE

Telegramy.

Wiedeń 10 lutego. Nadeszła tu wiadomość z Korfu pod dniem 5ym b. m. donoszą, że w tamtejszym parlamencie odczytany został patent królowej Wiktorji, przez który Jéj K. Mość odrzucną prośbę parlamentu, w przedmiocie połączenia wysp Jońskich z Grecją. (*Pr. St. Anz.*)

London 10 lutego. Dizraeli oświadczył w Izbie niższej, że nie myśli o żadnych zmianach w taryffie cukrowej. W Izbie wyższej zapytał hr. St Germans, czy obydwa Księstwa Naddunajskie miały prawo wybrać jednego i tego samego hospodara? Lord Malmesbury (minister spraw zagranicznych) odmówił na to odpowiedzi z powodu, że przedmiot ten na innej drodze rozpoznawany być musi. Obydwie Izby po krótkim posiedzeniu odroczyły się. (*Neue Pr. Ztg.*)

Marsylja 10 lutego. Nadeszły tu wiadomości z Kalkuty po dzień 8 stycznia. Nie potwierdza pomysłnych wiadomości, zamieszczonych w buletynach rządowych.

Skutki utarczek są bardzo problematyczne. — Amnestja nie wywarła żadnego skutku; wszelkie przedstawienia zgodne, uważane są przez Hindusów jako oznaka słabości.

Dzienniki indyjskie naglą rząd do środków surowych. Lord Clyde nakazał rozbrojenie wszystkich prowincji, położonych na północ Jumna i Gangesu.

Pewien list z nad granic Oudy pod dniem 23 grudnia donosi, że 20,000 powstańców zebrali się w Toolsepor pod dowództwem Bally-Rao, brata Nany Saiba.

Według wiadomości z Hong-Kong pod dniem 10 grudnia, *Gazeta pekińska* odzywa się tonem okazującym, że rząd chiński niebardzo ma ochotę zastosować się do ostatnich traktatów.

Lord Elgin ciągle się znajduje na rzece Yang-Tse Kiang ze znakomitą siłą zbrojną. Kanton spokojnie się zachowuje.

Stracisz to co masz, a nie nabędziesz czego pragniesz!

Słowa te choć zdawały się trudne do pojęcia dla prostej dziewczyny, uchwyciła Andzia gorąco i widać było, że wielkim wysiłkiem umysłu czy serca zrozumiała je.... Milczała chmurna, ale znać walczyła z sobą i odezwała się żywiej:

— I wy mnie tak kochać nie możecie i ja was zrozumieć paniezu drogi, — a ja tak was miłuję jak życie, wyżej niż życie, bo czem ono bez was? Gdybyście wy stali na górze a ja na dole, musiałabym dolecieć do was skrzydłami, lub dojsć po kamieniach lub rękami się wdrapać... a wy choć przy mnie zawsze na górze!

Domawiając tych słów dziewczę, objęło Oktawa i uściskałszy raz jeszcze, znikło w borze, a chłopak znalazł się na szerokim gościńcu sam jeden naprzeciw miasteczka które w szerokiej trybie widać było w oddaleniu.

Gościńcem wlokły się fury wiejskie, szli ludzie, wracało bydło rycząc i z ciszy lasu rzucony znów w życie zwyczajne Oktawa musiał opamiętać się, aby do trybu codziennego

ochłonawszy z wruszeń niewzyczajnych powrócić.

Cała rozmowa ta z Andzią, migła przed nim jak sen, a dziewczyna ze swem poetycznym rozmiłowaniem, smutkiem, powieścią o ducha matki, sieroctwem i niepokojem wydawała się jakąś marą nieprawdopodobną. Słowa jej proste a ułożone z poczuciem instynktowym piękna, niby jakaś pieśń duszy, wracały do pamięci i brzmiały w niej dziwną harmonją.

Uniesiony, zdziwiony Oktawa badał siebie czy sam nie dodaje co do nich, czy ich nie stroi uczuciem własnem i szatą pożyczaną, tak dalece zdawało mu się niepodobieństwem by zaniedbane dziecko ubogiej chaty mogło się zdobyć na pojęcia takie i wyrazy.

— Nie jest to pospolita istota! — mówił w sobie — przypominając dzieciństwo i to co w niem zwiastować mogło Andzię dzisiaj... I przychodziły mu na myśl jej słówka, zapytania, piosenki, które składała, zapowiadające już wówczas umysł co się pragnął rozwinać i wyżej polecieć; a żal przychodził nad biedną sierotą co się nigdy wybieć nie mogła z więzów i musiała zmarnować.

— A gdybym użył jej przywiązania do

mnie, — zawołał w sobie Oktawa po chwili, — aby ją podnieść i uczynić istotą jaką być godna? Gdybym zamiast sam zniżyć się do niej, ją dźwignął ku sobie i z téj gliny w którą Bóg wlał ducha iskry, utworzył niewiastę godną tego imienia?

Niepodobieństwo jednak po krótkiej rozwaździe odbierało Oktawowi siłę.

— Jak to począć? — mówił — i coby powiedzieli ludzie? Ona już tak znieślawiona i czas li rozpoczynać wychowanie, gdy życie bije pełne w piersi wzburzonej, a młodość niepokoi nieuleczoną tęsknotą do przyszłych przeznaczeń?

— Więc zginie tak marnie ten piękny kwiat, w którym jednak woń piękniejszą pomieścił Bóg, niż w pospolitych roślinach ziemi? więc musi odpokutować za grzechy ojców i pokoleń, za nędzę swą i opuszczenie! A! niezrozumiałe jest życie i dobrze pyta ów hiszpański poeta. — Do czego ono służy? — a ja bym dodał — kto nim rządzi?

Smutnie powtórzył Oktawa po kilkakroć słowa poety, a oczy jego padły w tej chwili na miasteczko, ku któremu schodził gościńcem wśród mnogiego ludu. Mała miejscina leżała teraz w mrokach wieczornych, czarno

